

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 46 (9045)

12 ДЕКАБРЬ

2024 йыл

КИШИ ЮМА

КАРАГЫС АЙЫ

1931-нчи йылдан алып шыгады

ЭЛ БАЪТИРЛЕРИНЕ – СЫЙ

Оьмирлерге оьрметли куьн

9-ншы декабрьде – Аталыктынъ баьтирлер куьнинде Ногай район орталыгы Терекли-Мектеб авылынынъ Даньклык мемориалында сога багысланган митинг болып оьтти.

Митингти Ногай район администрациясынынъ аькимбасынынъ орынбасары Мурат Шадиев ашты. Оьзининъ соьзинде ол баьтирлеримиздинъ алдында бас ийуьв аьдетимиз Россия граждандарынынъ баьри де несиллерин сонынъ тарихине тийисли болув уьшин бирлестирувин, янъы баьтирлерди тувдырувин белгиледи. Онынъ айтувы ман, тувган элимиздинъ йылызбасына бетлерин тек согыс майданларынынъ йигитлик тувыл, ама тынышлы курьлыс исининъ баьтирлери де язьп киргизиледи.

– Бизим бугуьнги баьтирлеримиз – ол Россия эсабына оьз ыхтыярлары ман кирген ДНР,

ЛНР, Запорожье эм Херсон областьлерининъ ерлеринде юри-тилетаган согыс спецоперацисынынъ катнасувшылары. Бизим бурьнгы ата-бабаларымыз усап, олар да бугуьнлерде сав дунияга Россия оьзининъ эрлиги эм оьктем халкы ман куьшли экенин, патриотлыгымызды бирев де бузып болмаягын коьрсетдилер. Тувган Элимизди дав майданларында коршалайтаган баьтирлерден баскалай, бизде оьз аьрекетини эм оьнери мен Россиядынъ данькын арттырып, ис йигитликлерин коьрсетип келетаган аьдемлер де бар. Сондай аьдемлердинъ яшавы оьсип келеткан яс несиллерди патриотизм

эм Аталыкка алаллык негизинде тербиялав уьшин тийисли коьрим болады, – деп белгиледи Мурат Шадиев.

Ызгы йылларда патшалыгымыз бу маьнели куьнди савлайхалклык байрамы кебинде белгилевге айырым эс эм маьне берип баслаганы акьнда оьзининъ шыгып соьйлевинде Ногай районнынъ Ямагат палатасынынъ председатели Эльмурза Саитов та айтып белгиледи.

– Бугуьн биз элимиздинъ келектегиси уьшин оьз янларын берген Совет Союзынынъ Баьтири Халмурза Кумуковтынъ, Россия Баьтири Рафик Кадырбулатовтынъ эм баска баьтирлеримиздинъ атларын сыйламага эм оьсип келеткан яс несилге еткермеге борьшлымыз. Аьлиги заманлар-

да да, бизим районымыздынъ яс аьдемлери СВО-да катнасып, оьз янларын аямай, патшалыгымыздынъ суверенитетин, бузылмаслыгын, бизим балаларымыздынъ эм уныкларымыздынъ келектегисин коршалайдылар, – деди Э.Саитов. Ол баьри район яшавшыларынынъ атыннан Аталыгымыздынъ коршалавшыларына, сондай куьшли янлы эр йигитлерди тербиялап оьстирген ата-аналарга терен разылык билдирди.

Митингте элимиздинъ баьтирлерининъ сыйына уйкен муьсиревликке эм оьрметликке толган соьзлерин солай ок Терекли-Мектеб авыл басшысы Марат Кулунчаков, «Тавлар эстелиги» Дагестан республикалык ямагат организациясынынъ председате-

ли Артур Тангатаров айттылар.

А.Тангатаров бугуьнлерде патшалыгымыздынъ эркинлигин шынты эр кимик йигитлерше коршалайтаганлар, оьзлеринде савгалары барлыгына яде йоклыгына да карамастан, олар баьриси де баьтирлер деп саналадылар, деди. Онынъ соьзи мен, олар аьли оьзлерининъ йылы уйлерин ызгар сувьк окопларга авыстырып, СВО-га кетпеге деп карар алган куьннен алып баьтирлер болганлар.

Митингтинъ ызында районнынъ ис коллективлерининъ ваькиллери Уллы Аталык согысында ян берген ердеслеримиздинъ эстелигине шешкейлер салдылар.

М.ХАНОВ.

Сувьретте:

митинг катнасувшылары.

«Шоьл тавысы» газетасына язылыньыз!

Газета редакциясы 2025-нши йылга газетамызга язылув иси басланганы акьнда билдиреди.

Язылув баалары: Россия почта боьликлеринде (индекси ПБ 430) ярым йылга – 411 маьнет 96 каьпик акша.

Редакциядан (язылув иси редакция меканын-

да бардырылады), бир йылга – 350 маьнет, ярым йылга – 175 маьнет акша.

Дагестан Республикасында баспаланатаган ногай тилиндеги бир газетамызды колтыклав, сога язылув – аьр бир ногай миллетли аьдемнинъ киели борьшы!

РЕСПУБЛИКА АЪКИМБАСЫ

Баьтирлер – Аталыктынъ оьктеми

Савлай элимиз бен карагыс айынынъ 9-ншы куьнинде Аталыктынъ Баьтирлери куьнин белгиледик. Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы Сергей Меликов Махачкала каласынынъ № 54 мектебинде аьдеттеги «Маьнели акында хабарласув» деген деристи озгарды. Шара басланувдынъ алдында регион басшысы мектебтинъ директоры Сапжат Мазаева ман бирге фойеде аьзирленген

Аталыктынъ Баьтирлерининъ стендин карады. Сергей Меликов баьтирлер аьр дайым бизим касымызда эм олардынъ йигитлиги акында эс бизим юрескеримизде эм янларымызда яшайды деп белгиледи.

Окувшыларды Аталыктынъ Баьтирлери куьни мен кутлап, Сергей Алимович бу куьнининъ маьнеси уйкен экенин айтты. Савлай элимиз Аталыкты коршалавшыларды эсине алады. Республика-

мыздынъ етекшиси байрамнынъ тарихи акында хабарлады. Бу куьн 2007-нши йыл беркитилген, ама онынъ тамырлары узактагы 1769-нши йылга кетеди. Сол заман Екатерина II согысуварда коьрсеткен йигитлик ушин Святой Георгийдинъ орденин беркиткен. Сонъында бу орден баьтирликтинъ белгиси болды. 1917-нши йылдан сонъ Совет Союзунинъ Баьтири деген ат беркитилди. Уллы Аталык Согысында 11 мынъ аьдем сол атка тийисли болдылар, солардынъ ишинде – 75 дагестанлылар.

Сергей Меликов коьлим этип яс несилге аьлиги заманнынъ баьтирлерин айтты. Солардынъ арасында – бизим ердесимиз Нурмагомед Гаджимагомедов, ол СВО еринде йигитлерше ян

берген. Регион басшысы окувшыларга согыс спецоперациясында 13 дагестанлылар Россия Баьтири деген атты казанганы акында хабарлады, оькинишке, алтавы оьлгеннен сонъ.

Сергей Алимович Меликов «Каспий» батальонынынъ сырасына туьсетаган доброволецлердинъ акында оьктемлик пен айтты. Онынъ айтувы ман, патриотизм эм Аталыкка куьлык этуьвдинъ аьдетлери сакланмага эм несилден несилге коьширилмеге керек.

– Баьтирлеримиз бизди баьри явларга да, солардынъ ишинде нацистлер идеологиясын яландырмага суьбетаганлар да бар, карсы шыкпага даьвлendirдилер, – деди республика басшысы Сергей Меликов.

Бизим хабаршы.

12-нши ДЕКАБРЬ – РОССИЯ
КОНСТИТУЦИЯСЫНЫНЪ КУЬНИ

Эл яшавын эм аьрекетин онълайды

1993-нши йылдынъ 12-нши декабринде Россия Федерациясынынъ янъы Конституциясынынъ проекти бойынша савлайхалкык референдум болып оьткен. Бу шарада 58,2 миллион россия яшавшылары ортакшылык эткенлер эм олардынъ яртсыннан коьбиси соны кабыл этуьв ушин тавысларын берген. Соьйтип Россия федеративлик туьзилиси болган президент-парламентлик республика болып токтаган. Патшалыкты уйгыландынъ сондай кеби власть балансын, эркин эм дурыс сайлавлар аркасы ман граждандынъ элимиз бен етекшилеви канатга тлайды. Янъы Конституция бойынша президент патшалыктынъ басшысы, сол ок заманда парламент – Федералык Йыйыны законлар шыгарув аьрекетин ушин яваплык тутады эм элдинъ туьрли регионларыннъ кызыксынувларын яклайды.

Россиядынъ Асыл Законына 2008-нши йылда биринши кере туьрленислер киритиледи: РФ Президентининъ ис аьрекетин 4 йылдан – 6 йылга дейим, Госдума депутатлардыкы – 5 йылга дейим токтастырылады.

2020-нши йылда болса, Конституцияга 200-ден артык туьзетуьвлердинъ коьбиси социаллык сораулары ман байланыслы. Мысалы ушин, пенсияларды йыл сайын индексациялау, МРОТ-ты энъ

киши яшав-ашав оьлшемнинен тоьменлетпей токтастырув.

2022-нши йылда Россия Президенти Владимир Путин Конституцияга туьрленислер киритуьви акында Указга кол басады. Бу зат элимиздинъ сырасына ДНР, ЛНР, Херсон эм Запорожье областлерининъ киритилуьви мен байланыслы.

Аьлиги биз куьланатаган Асыл Закон – элимизде кабыл этилинген бесинши Конституция болады. Сонынъ хронологиясы булай кепте туьзилген: 1918, 1925, 1937, 1978, 1993-нши йыллар.

Ызгы 30 йыллар ишинде россиянлылардынъ Конституцияды сыйлавы оьсип баслаган. Ямагат ойын тергевши Савлай россиялык орталыгынынъ сорастырувы бойынша аьр бир экинши яшавшы бизим кайтип яшавымыз, солай ок элдеги баска законлардынъ тутулувы Конституция ман байланыслы деп билдирген. Конституция куьнинде аьдемлер патриотлык маьнелиги болган туьрли митинглерге барадылар, сав элимиз бойынша выставкалар эм концертлер, Асыл Законымызды билуьв акында онлайн-конкурслары, интеллектуальли ойындар эм баска шаралар оьткерилдилер. Аьдетке коьре, 12-нши декабрьде 14 ясына толган окувшыларга шатлыклы кепте паспортлар тапшырылады. Сол куьн Ортакроссиялык граждандарды кабыл этуьв шарасы да озгарылады.

ДАНЪКЛЫ БЕЛГИ

Ердесимиздинъ йигитлигин шайытлап

Уьстимиздеги йылдынъ карагыс айынынъ 9-ншы куьнинде – календарь бойынша Аталыктынъ

баьтирлерининъ куьни белгиленуьв шаралары ишинде, Россия Федерациясынынъ Баьтири деген атка тийисли бол-

клерине он туьрли марка еткерилген. Маркалар согыс спецоперациясынынъ катнасувшыларынынъ баьтирлерине багысланган. Сол маркалардынъ биревинде бизим ердесимиз – РФ Президентининъ Указы ман, 2023-нши йылдынъ коькке айында, аьскерлик борышын толтырувда йигитлик эм баьтирлик ушин (оьлгеннен сонъ) Россия Федерациясынынъ Баьтири деген атка тийисли бол-

ган Шамиль Набибуллагович Магомедовтынъ (1997–2022) суьврети эм «Алтын юлдыз» медали де бар.

Солай ок, сол белгиленген почта маркалары карагыс айынынъ 9-ншы куьнинде Москва каласындагы Енъуьв музейинде де коьрсетилип, белгиленди, аьр бир почта маркасын карадылар, сонда суьвретлери бар баьтирлер, олардынъ йигитликлери акында хабарланды.

КПРФ НОГАЙ РК ПРЕСС-СЛУЖБАСЫ

Пленум болып оьткен

Оьткен айдынъ ишинде КПРФ Ногай район комитетининъ кезекли пленумы болып оьткен. Пленум район коммунистлери алдында туратаган борышларды неофашизм мен бандеровщинага карсылык этуьв аьллери мен байланыста ойласты.

Шарадынъ бас сорауы бойынша КПРФ РК биринши секретари, ДР Халк Йыйынынынъ депутаты Мурзадин Аvezов доклад эткен.

Докладты тынлап болган сонъ, ерли коммунистлер яс-явакды патриотизм негизинде тербиялау,

согыс спецоперациясынынъ катнасувшыларынынъ аьеллерине эс беруьв акында оьз ойларын айттылар.

Пленум катнасувшылары солай ок КПРФ Ногай район комитетининъ совет халкынынъ немец-фашист Германиясын енъуьвининъ 80 йыллыгы ман байланыслы планы ман таныстылар эм соны ойластылар.

Пленум соны ман бирге уйгыланды - практикалык, агитация - практикалык, агитация - пропагандист маьнелиги болган сорауларды да ойласып карады.

Сайлавшыларды кабыл эткен

Быйылдынъ 6-ншы декабринде КПРФ Ногай район комитетининъ меканында Дагестан Республикасынынъ Халк Йыйынынынъ депутаты Мурзадин Аvezов район сайлавшыларын кабыл эткен.

Сол куьн мунда депутатка туьрли сораулары ман Терекли-Мектеб авылдынъ яшавшылары, айырым учреждениелер эм организациялар етекшилер, бир неше депутатлар эм авыл администрацияларынынъ басшылары келгенлер. Айырым бир сайлавшылар эртеректе билдирилген телефон номери мен ога занъ соктылар, баскалары оьз маьселелери акында смс билдируьвлерин йибердилер. Район яшавшылары социаллык, уйкоммуналлык маьселелери

акында, олай дегени, ерли йолларды ярастырув, балалар бавларынынъ куьлык этуьви, коькысты йюв, байыр курылысын юритуьв ушин ер участокларын беруьв акында эм сондай баска сораулар бердилер.

Мурзадин Аvezов ога берилген баьри сораулар бойынша тийисли анълатуьвлар эткен, кайбир маьселелер сол куьн ок еринде шешилгенлер. Калган баска сорауларды ол туьрли республикалык, ерли учреждениелерине эм организацияларына йибермеге

соьз берген.

Республика парламентининъ депутатынынъ Ногай районунинъ яшавшыларын сондай кабыл этуьвлери мен йолгыслары келеекте, амал

болган шаклы, аьр ай сайын оьткерилеек.

Суьвретте: депутат М.Аvezов ерли сайлавшыларды кабыл этеди.

Журналистлер мен йолыгыс

Уш йылга ювык заман барыткан согыс спецоперациясында, Россия элимиздинъ баъри халкларынынъ увыллары ман бирге, бизим ногай яслар да катнасадылар. Олар согыс майданларында эрклик, коркыншысызлык эм йигитлик коьрсетедилер, орденлерге эм медальлерге тийисли болганлары да аз тувыл. Баьтирлеримиз бен бирге мен олардынъ аналары акында да айтпага суьемен. Сол хагынлар да куьн сайын йигитлик эм шыдамлык коьрсетедилер. Олар Аталыкты коршалавшыларды оьстирип-тербиялаганлар, аьли болса аявлыларын яшав ман олимнинъ арасында йиптей йинъишке болган ерге йибериш, оларынъ увыллары ман бирге уйкысыз кешелери мен куьнле-

рин алдышылыкта, окопларда, танкларда озгарадылар. Сызлайды аналардынъ юреклери, ама Элининъ шакырувына, Эл коршалавшыдынъ анасы деген атына разы эм тийисли болып, олар шыдайдылар.

Ызгы айларда йиги аьдетке айланды «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ редакциясында СВО катнасувшылары эм олардынъ аналары ман йолыгыслар уйгынлап. Янъыларда мунда СВО катнасувшысы Арслан Мурзаев пен онынъ анасы Фатима Коккозова конакта болдылар. Бас редактор Эльмира Кожаева редакциядынъ ис коллективин конаклар ман таныстырды, эм Фатима Коккозовага гуьл байламын, савга тапшырды. Арслан Мурзаев озган

2023-нши йылдынъ караша айында оз ыхтыяры ман тувзилген Дагестан Республикасындагы «Каспий» батальонынынъ сырасында СВО-га йол алган. Сондагы согысларда бизим ердесимиз явды каты соккан, яраланган аьскершилерди кавыфсыз ерге шыгарув исинде де белсенли катнаскан. Ол РФ Президенти Владимир Путининъ буйырыгы бойынша «За отвагу» медали мен савгаланган, оннан алдын сондай медаль ога Донецк Халк Республикасынынъ етекшиси Денис Пушилининъ атыннан тапшырылган. Солай ок ердесимиз «Каспий» батальонынынъ етекшиси атыннан Разылык хатка да тийисли болган.

Конак - кыскакылы Фатима Коккозова – эки СВО катнасувшыларынынъ анасы. Оны биз баьтир хатын деп айтсак, янъылыс болмас. Сондай кыскакылылар, кыйын аьллерде озьлерин тутып болувы ман, касындагыларга коьрим боладылар. Олардынъ увыллары да, артына карамай, Элининъ кызыксынвларын коршалайдылар. Фатимадынъ экинши увылы Асан Коккозов медицина колледжин окуп тамамлап, аьскерде болып контракт бойынша аьрекет этип баслаган. Ол аьли Белгород областинде Енъуьвди юыклатувга оз уьлисин косады.

Йолыгыста хатын-ана бизи мен увыллары согыс спецоперациясына кеткен биринши куьнлери акында эскеруьвлери мен боьли-

сти. Фатима Али кызынынъ соьзлери мен, ол бас деп толысынша оз аьлин аьнламаган, тек куьн сайын, увылларынынъ хабарларыннан, олардынъ занъ согылып соьйлеви, бирден токталып калган заманларда, увыллары кайдай ерлерде, кайдай борышларды толтырууда экенин аьнлап баслаган. Дав. Кайсы заманларда да ол кайгылар, коьзяслар аькеледи. Тек уйкен оькинишке, согыслар боладылар.

Фатима Али кызы уйкен увылы бир ясына толганда, Шешен Республикасында согыс басланганы акында да айтты. Бек кыйын заманлар. Оьз еринде, уйинде кара кыйыны ман тапкан малга, муьлкке аьдем ие болып боламаган шаклар. Коьп кыйынлыклар басыннан аткарган сол йылларда Шешен республикасында яшаган аьдемлер, солардынъ сырасында Фатима Коккозова да. Тек кыскакылыдынъ хабарын

эситкен сонъ, мен оны эм онынъ юрегиндегин терен аьнладым, сездим эм танытынълап, ногайымнынъ «Аьдемге коьтерип болган кадер кыйынлык бериледи» деген соьзлердинъ акыйкатлыгына тагы да биз шайыт болдык. «Согыс уьшин таппаганман увылды, олтыншылыкта яшаганын суьемен», – деген Фатимадынъ соьзлери де эсимде калдылар. Соьйтип ол Шешен согысы йылларында айтканы ман да бизи мен боьлишти. Тек бакты язганнан кашып боьмайсынъ. Онынъ увылларына бала заманында Шешен согысын да, аьли Украинада согыс спецоперациясын да коьрмеге деп бактылары язган экен.

СВО катнасувшы конагымыз коьп соьйлемеди, озининъ акында да айтпады, олай болса да, Арсланнынъ йигерлиги, куьш-куваты, атындай юреклиги бизге

сезилмей болмады. «Согыс спецоперациядынъ мыратлары толганша, ол бардырылап, сол заманга дейим биз явды согажкыпыз. Ога дейим биревдинъ де оны токтатпага куьши етпес», – деп катырып айткан соьзлери бизим СВО ман байланыслы баьри сораваьларымызга явап болды.

Йолыгыс йылы аьлде озды, редакция коллективин конакларга оз сораваьларын да берди. Берекетли сыпыра тоьгерегинде, хабар да, аста-акырын аккан сувдай болып, рахатлы барды. Аьр бир йолыгыстан сонъ, келген конаклар бизим юреклеримиздинъ бир муьйисине барып орынласадылар эм олардынъ танълагысы, бактысы бизди кызыксындырып баслайды. Олардынъ йоллары дайым ашык болсын, энъ де бас деп бизим Енъуьв келсин!

Н.КОЖАЕВА.

Суьвретте: Ф.Коккозова увыллары ман.

Сизге тийисли:

Социаллык льготалар эм Оькимет яктан гарантиялар.

Бир кере берилетаган акшалар эм баска коьп льготалар.

Мине телефон ман занъ сокпага боласыз: **8989-487-69-95**

ДР еринде отбор пунктыннынъ телефон номеры **88722-68-16-08**

ДР военкоматы.

117/ федераллык номери контракт 05.рф

КАЛЕМДАСЫМЫЗ АКЫНДА

Йылар ман сыналган катнаслар

Куьн сайын коьрискен эм боьлискен ис йолдаслар ювык аьдем болып каладылар, куванышларын да, кыйынлыкларын да бирге боьлиседилер. Кайгылар бизге де бир де келмесин, яхшылыклар дайым да коьп болсынлар. Сол яхшылыклардынъ бириси – бизим ис йолдасымыз Гульмира Нурдиновадынъ (суьвретте) 50-йыллык мерекеси.

Гульмира Нурдинова – асылы ман Кумлы авылыннан. Сол авыл мектебининъ ана тилининъ окутувшысы Канбий Бегаьли увылы Коккозов (яткан ери еннетли болсын) окувшысы Гульмирага тек кеспи сайлава оз маслагатын берип калмай, яшав йолын кеплевде де оз уьлисин коскан демеге болады. Канбий Бегаьли увылынынъ бек кызыклы дерислерин, кайдай усталык пан ол язувшылардынъ шыгармаларын караганын бу куьнлерде ис йолдасым йьлуьлык пан эскерип айтады. Окутувшысы онынъ биринши ятлаваьларын окуп, юрегине оз куьшине сенимлик кондырган. Канбий Бегаьли увылы окувшысыннынъ ятлаваьларын «Шоьллик маягы» район газетасына йиберген, эм олар сонда баспаланганлар. Биринши ятлаваь ерли газетада шыкканда, кызалак 7-нши класс окувшысы болган. Карашай-

Шеркеш педагогикалык университетине де Гульмира Тоьлеген кызы Канбий Коккозовтынъ маслагаты бойынша окумага барган. Яшавымызда йолыгыскан аьдемлер бактымызга кайдай да бир себеплик эдидилер. Кудай сондай аьдемлерди коьмек этуьв ниетте рас эттиретаган болар

деп ойлайман. Соьйтип, Гульмирага университетте оз коьтергишлевин эткен, ятлаваьларына эс берген окутувшылар расканлар. Солардынъ сырасында ол Юмаьв Каракаевти (яткан ери еннетли болсын) белгиледи. Онынъ маслагатлары да студент кызга тувра карарлар алмага ярдам эткен. Сол йылларда яс кыздынъ ятлаваьлары университетте шыгатаган «Университетский вестник» журналында эм «Ногай давысы» газетасында баспаланганлар. Гульмира окувын тамамлап, Карашай-Шеркеш педагогикалык университетинде ислеп баслайды, ана тил грамматикасыннан студентлерге лекциялар оқыйды. Аьр бир инсанга тувган ерининъ ери еннет дегенлей, Гульмира да оз тувган ерине кайтып, Эдиге авыл мектебинде етекшиндинъ тербиялап иси бойынша орынбасарыннынъ куьлыгын бардырады. Сонъ яс кыскакылы «Шоьл тавысы» республикалык газетасында ислейди, мунда оны сол йыллардагы бас редактор Магомет Кожаев (яткан ери еннетли болсын) хош алады. Аьли болса Эльмира Кожаева етекшилиги астында ислейди. Мине соьйтип, Гульмира Тоьлеген кызы 20 йылдан бери ана тилинде шыгатаган «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ дунья юзи-

не эндируьвге оз уьлисин косып келеди, ол элимиздинъ туьрли муьйислеринде яшайтаган ногайлардынъ аьрекетин эм етискен уьстинликлери акында макалалар аьзирлейди. Гульмира Нурдинова Ногай район администрациясыннынъ, Баспа эм информация министрствосыннынъ Сый грамоталары ман савгаланган.

Ис йолдасымыз – наьсипли эм татым аьелдинъ тандыр саклавысы, аьелде уш бала тербиялады: увыллар Амин мен Аман эм сылуьв кыз Саида. «Келини кайнаасынынъ топырагыннан ясалады» деген ногаймыздынъ соьзи де бизим ис йолдасымызга келисли. Ол – озининъ кайнаасы Роза Муллаевадай бек сабыр, бир де тавысын коьтермейтаган, юрекке оьткерип соьз айтпайтаган кыскакылы. Роза Кожахмет кызын коьп несиллер балалары таныйды, сыйлайды эм суьеди. Соны Гульмирага да йораймыз. Тагы да биз, «Шоьл тавысы» газетамыздынъ коллективин, ис йолдасымызга, аьдем яшавындагы энъ де уйкен куьези, суьйиниши эм байлыгы балаларыннынъ наьсипине куьн сайын ян косагы Алимхан ман бирге куванганын сагынамыз. Соннан уйкен наьсип барма дуньяда!

НУРИЯТ КОЖАЕВА.

АВЫЛ МЕКТЕБИНДЕ

Тагы да бир йолыгыстык

Адем бактысы бек кызыкты. Яшав бойынша кайдай адемди де коьресинь, ким мен де йолыгысасынь. Бир танысувлар сенинь бактынды да туьрлендирген ерлер боладылар.

Абдул-Салим Тортаев – Карагас авылынын орта мектебининь окувшысы. Онын яшав турмысы озининь тендериндикинен, коьп баскалыгы йок.

Тыпак аьел, окыйтаган класс йолдаслары – бир-бириси мен тень дослыкта...

Тарих бетлери куьн сайын язылып турады. Ызгы заманларда энъ маьнели озьгерис – СВО. Соны ман байланыслы акциялар да тез-тез уйгынланадылар. Савлай Россия яшавшылары сол акцияларда ортакшылык этедилер.

Оьткен окув йылда Карагас авыл

орта мектебининь окувшылары «Еньуьв уьшин» деп аталган гуманитарлык ярдам акциясында ортакшылык эткен эди. Балалар озьлерининь хатларын язып, аьзирленген азыклар, байыр керекли затлар ман посылкаларга салдылар. Сол посылкадынъ биреви озьмиздинъ ердесимиз, Абдул-Салим Тортаевтай болып, Ногай районуьмизда тувьп-оьскен, шоьл ювсаннынъ ийисин билген Арсен Ярикбаевтинъ колына тувьседи.

Арсеннинъ билдирувине коьре, шоьлден келген хат онынъ терен юрек сезимлерин коьзгаган, сол хат пан бирге кайдай да бир йылуьвлык келгендей болган. Хатка явап кайтарганда (ол майдан шартларында Абдул-Салимге хат язбага амаллы болмаган, ама телефон аркалы видео явап бергенде), уйге кайтканда, йолыгысармыз деген соьзин берген эди. Сол йолыгыс яз шагында болган, сонынъ акында бизим газетамыздынъ бетлеринде язылган. Яньыларда, алдын таныс болган аьскершиди Карагас авыл мектебинде тагы да хош коьрип алдылар.

Биринши йолыгыс бираз уялуьв альде болган болса, экиншиси – йигерли,

таныс аьскершиди юьвгын йолыккандай этип, окувшылар курсалап алдылар.

Мектеб етекшисининъ орынбасары Нурсият Зиявдин кызы Зарманбетовадынъ билдируьви мен, Арсен олардынъ ийги танысы эм юьвк аьдеми болып калды. Окувшылар озьлерининъ соравларын бердилер, ол да балаларга кызыклы хабарлады, патриот сезимлери аьр бир аьдемде болмага керегин белгиледи.

Офицер, касиетине коьре, бек каьмбил инсан экени коьринеди. Коьп затты этип болатан инсанлар, табиат бойынша, сондай да болады, бу ерде сейир йок. Ама сондай йолыгыслар озь пайдасын бермей болмайды. Балалар Баьтирлер янынъда эм олардай болып, яшав йолын оьтетаганлардан экенин коьредилер.

Бу куьн йолыгыста болган баска инсанлар да, балаларга коьп пайдалы маслагатлар да бердилер эм таза аспан астында тынышлы яшав оьмирди йорадылар.

Кетер заман, озар куьнъиртли куьнлер, тагы келер бизге яркын яз эм соны ман бирге Еньуьв де.

Г.САГИНДИКОВА.

Суьврете: йолыгыс мезгилде.

БАЛАЛАР БАВЫНДА

Юрегимиз олар ман

Урыслар. Аьр кайсы заманда да зарарсыз оьтпейди. 2022-нши йыл. Украина ясарларында согыс спецоперация. Коьплерге кыйынлы заман. Йигитлер уйкен сынаьларды оьтедилер. Сол йигитлер санында бизим ердеслеримиз де бар. Аьр кайсы согыста да тыл уйкен себеплик этеди. Бу ерде тыл дегенимиз – Аьел. Уьстимиздеги йыл РФ Президенти Владимир Путин мен Аьел йылы деп беркитилген эди. Оьзек те, аьел – ямагаттынъ маьнели кесеги, аьелде сонынъ агзалары бир-бирине тирев эм таяв болады, кыйынлыкта биревсининъ каьр шегуьви, баскасына дем береди.

2024-нши йыл ишинде Ногай районуьмизда да, савлай Элдегиндей болып, аьел йылына багысланган коьплеген шаралар уйгынланып оьткерилдилер. Ногай районунынъ Терекли-Мектеб авылындагы «Ногай Эл» балалар бавында да Аьел йылынынъ тамамлануьвине багысланган йолыгыс озды. Бу куьнги йолыгыс согыс спецоперация катнасуьвшылары ман эм СВО озып турган ерде озьлерининъ киели борьшларын толтыратаган, сонда йигитлер-

ше ян берген баьтирлердинъ аналары, хатынлары ман эди.

Сондай терен маьнели йолыгысты билимлендируьв учрежденисининъ тербиялаьшылары Камиля Менлиалиева ман Альмира Аьубекерова юритдилер. Йолыгыста биз йогарыда белгилеген аьдемлерден баска болып, Ногай районуьмиздынъ Билимлендируьв боьлигининъ етекшисининъ исин толтыруьвшы Амирхан Межитов, ДР Ямагат палатасынынъ агзасы, Ногай район Хатынкызлар советининъ председатели Асият Манкаева ортакшылык этдилер. Келген конаклар бу куьн уйкен суьйиниш пен балалардынъ биюьв, ятлав айтуьв, йыр йырлав оьнерлерине карадылар. Баьрсининъ де коьньилине кишкей балалардынъ колларына СВО озып турган ерде еньуьвди юьвклатувга озь куьшлерин салып юрген аталарынынъ, аданасларынынъ суьвретлерин алып, ятлав айткан номери етти. Бу ерде коьзьясты ыслаьв кыйын эди. Яшавдынъ ашшысын эм таьтлисин билмеген кишкей балалар... Солардынъ тынышлы яшавы уьшин эр кисилер бу куьнлерде яс янларын аямайдылар, алдыда тек таза

аспан болсын деп, янларын курманлык та этедилер. Эл уьшин, яс несиллердинъ тынышлы яшавы уьшин.

Суьврете беркиген, согыс коьрген, аьжел коьзге караган, яьды урмага болган йигитлер: соларды коьтерип турган балалар оларга савлыкты йорайдылар, озьлерининъ оьктемлигин айтадылар. Сол тувьл ма аяьлы аьел деген. Ким уьшин биз, ата-аналар яшайтаганьмыз...

Шарада болган СВО катнасуьвшылары Муратхан Аджигельдиев эм Кемал Эсенгельдиевке де соьз берилди. Йигитлер коьп соьзли болмадылар. Аьр кайсысы да балалар бавынынъ куьллыкшыларына озьлерининъ разылыгын билдирдилер, ден савлык йорадылар.

– Согыс деген аьруьв зат тувьл, тек савлай эл бирге болганы бизди, аьскершилерди тек еньуьвге шаьырады. Мен билемен, савлай Россия СВО ерине гуманитарлык ярдам йибереги, сол санда бизим Ногай районуьмиз да бар, аьр биринъиздинъ сонда коскан кыйынъыз да бар. Аьр кайсынъызга да, буьгунь мунда олтырганларга, баьри аьскершилер атыннан да разылыгымды билдиремен. Еньуьв бизики болягына шек йок», – деди Муратхан Аджи-

гельдиев. Бу йигитлер элбетте, шынты Баьтирлер. Аьр кайсысына карасань, оларды тыньласань (ис борьшымызга коьре коьп СВО катнасуьвшылары ман йолыгысамыз), сага да оьктемлик, йигерлик келеди, оьзек те, бек суьйинемиз йигитлеримиздинъ савгаларына, аман-эсен келгенлерине, болса да, олардынъ коьзлерининъ нуры яркырмайтаганы сезиледи, яшавга караслары да туьрленген, аьр заттынъ баасын аньлаганы белгили... сондай йигерли йигитлеримиз болган шаклы, яшаяк Эл эм халк.

Келген конакларга, балалар бавынынъ куьллыкшыларына озьлерининъ йылы соьзлерин Амирхан Межитов пан Асият Манкаева да айтып кетдилер.

СВО катнасуьвшыларына уйкен муьсиревли савболшынынъ «Ногай Эл» балалар бавынынъ етекшиси Наида Казмагомед кызы Юнусова да билдирди. Йолыгыс эстеликке суьвретке тувьсуьв мен, берекетли сыпыра тоьгерегинде тамамланды.

Г.КУРГАНОВА,

РФ Журналистлер союзынынъ агзасы.

Суьвретлерде: СВО катнасуьвшылары; тербиялануьвшылар аталарынынъ суьвретлери мен.

Кадриядынъ мутылмас асабалыгы

КАДРИЯ

Усталыктынъ коьрими болган, адабият тармагында йогары уьстинликке етискен аьрекетшиди классик деп айтадылар. Дагестан адабиятында халк эм уллы язушылар ман белгиленген Кадриядынъ аты, ол дуньядан кешип кеткен сонъ да, энъ де бийикликте турады. «Энъ де ийги» деген соьз шаирлерге келисли тувыл деп ойлайман, неге десе оларды тенълестирмеге ярамайды. Олар баскаланадылар бир-бирисиннен. Кайбирисинде оз тавысы бар, сейирсиндиретаган ма, есирге алатаган ма, тек тувган болып калатаган. Шаир озининъ темалары ман, озининъ тавысы ман тувган адабиятынъ тарихине, соны ман бирге дунья адабиятына дайымларга кирген. Шаирлердинъ темалары белгили – Аталык, ата, ана, яратувшылык, суьйим, табият, инсанлар, дунья Ери эм баьри заттынъ да басы эм ызы – Кудай. Сол заттынъ акында язганда, шаир озиннен озкереде сезимлерди, бизим юреклеримизди де яралайды, соьзлери мен яндырып, сол сыдыраларды бизим озимиз бен танымлаган янымыздан алады.

Кадриядынъ шыгармаларында Дагестанга, Аталыкка, ногай халкына суьйим айлак куьшли Соьз бен язылган. Сол соьзди табув уьшин оьлип, тагы да тирилмеге, кыйналмага эм йырламага, сол кыйынлыктардан озьпеге, яде уьндемевге кетпеге керекли. Сол заманда керекли соьзлер тувалдылар.

– Шеит-Ханум Алишевадынъ айтувына коьре, «Кадрияда оз халкына тавесилмес суьйим яшайтаган эди. Ногай халкы коьп кыйынлыктардан озькен эм бугилмеген. Шаир кызында айлак куьшли эди сезим – кан байланыс. Ол шоьлининъ кесеги, онынъ эргенликтеги шыгы, оьлени-шоьби эди. Йидынъ куьн коьзи мен янган эм кыскы ел мен бузланган ер ога Еннет болып коьринетаган болган. Кадрияга тувган тилининъ сеси энъ де ярасык анъ эди. Шаир кызы тек ногай тилинде язатаган эди, ама орыс тилин бек ийги этип билген, тап-таза соьйлеген, ногай тилине М.Лермонтовты, В.Маяковскийди эм баска орыс шаирлерди коьширген. Онынъ коьшируьвшилери бек талаплы болган, солардынъ арасында – Станислав Суцеский. Онынъ коьшируьвинде биз ийги ятлавларынъ бири си – «Эсли акынга каратылган ятлав» деген шыгармады окыганмыз. Суьйимге багысланган ятлавлары да кайдай ярасык. Кадрия язады: «Ерим меним, кайтип куьшли сени суьемен. Меним суьйимим тавесилмес. Мен кызыл куьннинъ батувы ман бараман, келесектеги куьнге ийгилик йорап. Топыракты алып, аямда куьртаман... Ногайдан кетип бараятканда, аьр заман янымнынъ туьбинде озим мен макулласув йок экенин сеземен. Меним ерим акында коьп язбага болады. Тек баслап онынъ инсанлары, иси, яшавын карав керекли». Эм Кадрия карайды, ол кыска, тек яркын эм куьшли келпелтеринде, шынты уста болып, ердеслерининъ, энесининъ, анасыннынъ, атасынынъ, аданасларынынъ, суьйгенининъ келпелтерин туьзеди.

Кадриядынъ шыгармалары кеби бойынша айлак та бай – балладалар, лирикалык этюдлер, сонетлер, фольклорлык шаирликке аькететаган ятлавлар. Кадриядынъ лирикасында диалог кеби айлак та куьшли талап пан коьрсетиледи – баска дуньяга каравдынъ айырым кеби, ашыклык эм ойланув. Сол ишки монологлар, автор озине маьнели заттынъ акында ашык язады: «Айт, Кадрия, не зат этер эдинъ, эгер сага уьш ай калган болса яша-

мага? (уьш ай койлар кыславда мен койшыдынъ исин мойныма алар эдим). Айт, Кадрия, не этер эдинъ бир ай калган болса сага яшамага? (тувган уьйиме алгасар эдим). Айт, Кадрия, не зат этер эдинъ, бир куьн калган болса сага яшамага? (сол куьнди мен озиме багыслар эдим, мен оз акымда ойламаганман ша)).

Оз халкына суьйими акында Кадрия ярасык этип язады: «Меним халкым! Сенинъ бийиклигинъде мен, геологтай болып, тазалыктынъ, ийгиликтинъ, яратувшылыктынъ кристалларын излеймен». Шаир кызы дайымлык темаларды коьтереди: оьлим, яшав, суьйим, шаирлик, инсанлар, ама озининъ тавысы ман соьйлейди. Ога «Ногай шоьлининъ йырлайтаган юреги» деп босына айтпаган. Онынъ йыры сейирли, таза, ойдынъ теренлигин бузбайтаган. Кадриядынъ аьр бир ятлавы – сезимлерге толган айырым яшав, янымызга, юрегимизге тиетаган дуньяга, инсанларга каратылган суьйим, бир ерде де озькелев, куьна йок, явапсыз суьйимге багысланган ятлавларда да сондай бир сыдыра йок. Озькелевди енъув эм акылылык бар. Кадрия оз ойларын ярасык этип коьрсетип болады. «Мен уллы дуньядынъ алдында тураман» – соьйтип Кадрия озин шаирликте биринши аьытлардан алып сезеди эм дуньяга уллы шаир тенъ болып явап бередиди. «Яратувшылык» деген ятлавында шаир язады: «Мен ойларымнынъ эм сезимлердинъ уллылыгыннан адалайман». Тек ол адаламады, ол озининъ ойларына эм сезимлерине тенъ болды. Кадрия анълайды, не зат сайлаганын: «Дуньяда йырлар коьп, ама мен озимдикин язарман». Шаир поэзиядагы куьн савьлеси акында айтады – бир затка карайсынъ, соны ман баьри дуньяды коьресинъ. Кадриядынъ калеми табияттынъ келпелтери мен язады, соны ман бирге шаир керек затты коьрип, маьнели эм керекли ойды ашыклайды.

Кадрия ятлавында язады: «Мен суьемен, сога коьре мен яшайман. Суьйимсиз – мен де, планета да йок». Шаирдинъ

суьйиминде баьри зат та бар: явапсызлык, озькиниш, муьншылык, саклап, кеширип болув. Аманласув акында язганда да, онынъ лирикалык хатыны озининъ сезимлерин коьрсетпейди – соьзинде бир айыпплав да йок. Ол язады: «Энди сенинъ дуньянъ меним суьйимде, сенинъ уьйинъ – меним суьйимим... Тек сен баска капьларды аштынъ. Меним кайгыруьвынынъ йолларынынъ доьрт ягына да сенинъ йолынъ барады». Шаир биревге де баьле акында айтпайды, инсанларды саклайды, кызганады, кайгы акында елге, аспанга, буьлтларга хабарламага болады, баскаларга ярамайды, неге десе олардынъ янларын яраламага болады. Кадрия айтады: «Кайгы акында аьдемлерге айтпа, кайгы акында аьдем йок ерде хабарла».

Кадрия ярасык келпелтер мен соьйлейди, оларды биз баьримиз де коьремиз, тек табияттынъ тилин, шаирдей болып, анъламаймыз. Табиятты ол бир аьлемет этип эситетаган эди, онынъ тавысы, халкынынъ тавысы эди.

Кадрия бизге уллы савга калдырды – онынъ ятлавлары. Озининъ Соьзине насихат этеди шаир кызы: «Мен оьлим акында ойларымда сага насихат этемен – меним камырым болмага». Кадрия оз шаирлигин бизге яшамага эм сол яшавда шынты инсан болмага амал этип калдырды. Ол бизге суьйим эм суьйип болувды калдырды, неге десе озьси сол суьйим мен яшайтаган эди. Кадриядынъ суьйими баскады йылытув уьшин, озьси янып-соьнмеге аьзир эди. Шаир бизге досларды баалап болувды калдырды. Кадрия бизге уллы Соьз калдырды: «Тагы да мен ерди аяк астында йояман, тагы да мен басымнынъ йогарындагы аспанды йояман, карлар уьстинде сенинъ куьлерткинъди йойьгып, йылайман, ама озим тири болып каламан». Сонынъ уьшин Кадрия дайымларга бизим юреклеримизде яшайды эм онынъ яратувшылыгы озьлимсиз.

Миясат МУСЛИМОВА,
Россия Журналистлер агзасы
шаир, аьлим.

Мен тувган куьн

*Мен тувган куьн улып еллер эстилер,
Кар тоьседиди ерге акышыл тастарын,
Ясырынды куьн буьлтлар артына,
Коьк туьйирди сол куьн бирден касларын.*

*Аьр йыл сайын тувган куьним карсы алдым,
Аьр йыл сайын куьн касларын туьйирди,
Хайырлы яс болсын деп селекелеп,
Суьык карды савкат этип ийирди.*

*Тек бир кере тувган куьним келгенде,
Гуьллер бердинъ, тынысынъ ман йылытып.
Эм сол заман суьык карды иритип,
Куьн аькелдинъ, суьык кысты йылмайтып.*

*Энди меним тувган куьним келгенде,
Ойламайман, суьык болар тагы деп.
Соьнме, куьним, йылыт мени яшавда
Эм ойлама, йылувынъа тояр деп.*

*Яшавымнынъ эссин ашыи еллери,
Мен билемен, сакларсынъ сен казадан.
Тек коркаман, сени, савьлем, йоймага,
Яшав, сакла мени сосы казадан.*

Келе заман

*Куьналидей куьбирденип,
Куьнлерим кете,
Аьйиплидей, арт карап,
Айларым кете.
Йылай-йырлай, йыракка
Йылларым кете...
Эсееген басымнан –
Саьбий арзуларымнынъ
Енъил еллери кете...*

*Заман кете, яшавымды кемирип,
Яде яшав кетеме,
Бу заманды кемирип?!
Толтырмаган антларым –
Талайсыз уьмит –
Босаамнынъ шетинде
Каладылар термилип.*

*Бир кыннан шыккан кынжал –
Мынъ яшавдынъ иеси,
Эки юзли бир наьжжас
Ялгыз озьтем наьмыстан,
Акыл йойып, елиге.
Кетпей заман!*

*Келе заман меним онъсыз уьйиме!
Оьзи минен мага аьвр борышлар да келтире.*

*Тахларыннан тахлылар да туьселер,
Эл басына бассызлар да бас болар.
Коьп эрклилер эренликти казанган.
Так нешевлер! –
Коьп-коьзгоьре йигитлер –
Бос соьзлерден базгеишип,
Ер юзиннен тас болалар, тас бола...*

*Неше язганлар оьлип,
Язганы кала,
Оьмирлерге суьйгенге,
Баьтирлерге йыр болып.
Неше язганлар яшай,
Тажлар салып басына,
Язганлары озьсе де,
Оьзеклери бос болып.*

*Кете заман, яшавымды кемирип,
Яде яшав кетеме,
Бу заманды кемирип?
Толтырмаган антларым –
Талайсыз уьмит
Босаамнынъ шетинде
Каладылар термилип.
Кетпей заман! Келе заман!
Меним асыл уьйиме,
Оьзи минен ялгыз мага
Багысланган борышлар да келтире.*

Ногай ястынъ аты мутылмас

2022-нши йылдың басында басланган согыс спецоперациясында уллы патшалыгымыздың йигерли яслары, аскершилик борышларын толтырып, яв ман йигитлерше согысадылар. Аьвелгиде, Уллы Аталык кавгада аталарымыз согыскандай болып, аьлиги заманда да ясларымыз озь баьтирлигин коьрсетип келедилер. Коьплеген ногай яслар патшалыктынъ медальерине эм орденлерине тийисли боладылар. Тек согысувлар айлак каты, бек кыйын, обькинишке, ясларымыз тувган юртларын, ата-аналарын саклап, ян бередилер Аталыгы ушин. Коьплеген аьеллерге сондай кайгылы хабарлар келмей болмайды. Ата-анадынъ, кардашлардынъ, ювыклардынъ юреклерин сызлатып, тувганлары озь янларын элимиздинъ тынышлыгы, таза аспан ушин, халкымыздынъ алдыдагы яшавы ушин обьлимсизликке абытлайдылар.

Сондай авыр хабар тек туьнегуьнлерде Тамакаевлердинъ аьелине де келди. Амербий-кардашымыздынъ увьлы Роман Тамакаев Купянск янында болган каты согысувларда ян берди. Роман эки йыл узагында минометлы батарея расчетында аьскершилик борышын толтырып келген. Яс Эркен-Юрт авьлында тувган. Соньында анасы ман Краснодар крайыннъ Коневский районьында орынласкан Стародеревяновская станицасына коьшкен, мунда мектебте оькьган. Краснодар крайында орынласкан Усть-Лабинск каласынынъ янында орынласкан аьскер боьлигинде эр борышын толтырган. Аьскерден кайтканда, авьл хозяйство тармагында ислеген, аьел курган. Согыс спецоперация басланганда, яс аьдем, озьин халкына, уллы патшалыгына кереклигин аньлап, бириншилердинъ сырасында военкоматка барып, согыска йол алган. Армияда алган аьскершилик сулыбы ога бек керекти. Яс бир де ясырынып турмады. Атасына тел согып, озь ойын айтты.

– Мен, бизим Аталыгымыз аьскерши ясларга сенип турган заманда, паряхат турып болмайман, – деди яс. Уйкен согыска йолланганына юреги сызласа да, атасы Амербий авьлетине озь кайгырувын коьрсетпеди.

– Бар, балам, йигиттей бол, уйкен Еньуьв мен кайт! – деп, йолына тилеклер тилеп, салды. Уйкысыз кешелер мен куьнлер тувдылар сосы ястынъ ата-анасына. Роман Тамакаев ата-анасында суьйикли бала эди. Яс заманында Амербий Армавир каласында оькьган йылларында таныскан эди озьининъ ян йолдасы Елена Бугреева ман. Олар бирге оькьганлар, сол техникумда танысып, ветеринар кеспинин алганлар. Суьйим сезими олардынъ юреклерин бийледи, олар аьел туьзгенлер, коьп заман кетпей, Роман тувды. Кайзаманда да бир-бирин суьйген эки яс аьдемлердинъ бактылары бир йолга сыймаган. Каты эскен

ел оларды айырды. Соьйтип, Роман атасыннан алыста, анасы ман Краснодар крайыннъ Коневский районьында яшаган. Атасы авьлетин коьрмеге, куржынын ойыншыкларга, таьтгликлерге толтырып, баратаган эди. Сондай йолыгыслардынъ бирисинде, Роман он бес ясына толганда, атасына коймай колына саьат алып тактырган. Сол саьатти кешеси-куьндиз колыннан шешпей, ол уйкен болганда да, йойытпай юрген. Быйылдынъ куьзги куьнлеринде отпущка эки юмага келгенде, ян досыннан сорап, атасынынъ савгасын колына салады, сол саьат пен ол согыска йолланады. Ян досынынъ айтувьына коьре, сол саьат оны яс куьнлеринде неше кере де, атасынынъ алал савгасы болып, йолын

ашып турган. Ким биледи, яс аьдемнинъ басында кайдай ойлар тувганын. Хатыны оны ызгы заманда муньлы болып юрген эди деп эскереди. Язлыкта ол каты согысувда катнасып, яраланган. Наьсипке, ядыралар аьскершилеримизден алыска туьскенлер эм минометчиклерге тек олардынъ кесеклери еткен, бир неше ясларды, солардынъ ишинде Роман да бар, турган ериннен атып таслаган.

Роман озь аьскершилик борышы акында коьп хабарламага суьймейтаган эди. Калай болса да, меним билувьим мен, ол уьш яс аьдемлер мен танк дивизиясына йолларды минометлар ман ашып турганлар. Савьт-садакларын кулланып, атпага аьзирленип турганлар. Согыс майданында яслар озь ислерине яваплылык пан караганлар, явдан элимизди босатып келгенлер. Сол минометчиклер танкистлерге йол ашып, душпанды урганлар.

– Россиядынъ алал увьлы Роман Тамакаев-Кузнецов аьр заманда да эр борышын толтырувда озьин бажарымлы эм билимли этип коьрсеткен. Сондай яваплылыгы уьшин Роман Тамакаев-Кузнецов Святой Георгий ордени мен савгаланган, – деп айтады баьтирдинъ йолдасы. Роман кардаш-тувганлары ман телефон бойынша соьйлеп туратаган эди. Ол аьр заман озьининъ ата бир иниси Арсенге эм карындасы Мадинага коьреспеге амал табармыз, юрегим телезип, сол йолыгыска асыгаман деп язган. Тамакаевлердинъ коьплеген йиенлери эм уныклары ман катнаспага амал таппаганы уьшин юреги кыйналып турган. СВО еринде заманда байланыска коьп шыкпага заман да болмайтаган эди. Романды язда Сургутта яшайтаган Юра Тамакаев излестирип, Тамакаевлердинъ ватсап куьбине косып, кардашларыннан айырмаска шалысты. Стародеревяновская станицасына да барып йоклап шыкты. Сол Романнынъ СВО еринде болып турган каты согысувларында катнаскан

куьнлери эди. Соннан яраланып, ол госпитальде де ятып шыккан.

Бала дуньыга энген куьн онынъ маньлайына Кудайым бактысын язады дегенге усап, Романнынъ бактысы Алладынъ иши мен кыска болды. Ол бу йылдынъ оныншы ноябрининде Сургут каласында яшайтаган кардашы Юра ман телефон ман ызгы кере соьйлеген. Оьзининъ ойлары, мыратлары ман боьлискен, карагыс айында эки юмага отпущка келеекпен деп билдирген.

– Сол заманда, элбетте, мен атам ман да, баьри кардашларым ман да йолыгыспага амал табарман. Сага соьз беремен, – деп сендирди Юра-кардашын. Тамакаевлердинъ коьплеген яс авьлетлери, соньгы йылларда озьлерининъ кардашлары Роман ман Арсендей болып, СВО еринде йигитлерше согысатаган ясларга уйкен сый ман карайтаган эдилер. Ол эки авьлет баьрисине де уйкен коьрим болып турган. Оькинишке, Романнынъ яшавы алыстагы Купянск каласынынъ касында оныншы ноябрьде уьзилди. Алла-Таалладынъ оьмири мен ол озьининъ тувган куьнинде кара ерге ерлестирилди. Роман Тамакаев пен аманласпага сав Коневский районьыннъ басшылары келдилер. Олар ястынъ ата-анасына озь разылыкларын билдирдилер, йолдаслары, бирге каты согысувларда болган яс аьскершилер бир тилден онынъ атын мутпаска ант эттилер. Таныганлар Романнынъ аьдемшилигин, таньлыгын, аьр аьдемге ярдамга, бир затка да кармастан, келмеге аьзирлигин, юрегининъ ашыклыгын белгиледилер.

Россия элимиздинъ тынышлыгын коршалап, каты согысувларда явга карсы шыкканда ян берген яс аьдемлердинъ атлары бизим юреклеримизде дайымларга сакланаяк.

АЛЬБЕРТ ТАМАКАЕВ,

Россия Журналистлер соьюзьнынъ агзасы.

Суьвретте: Р.Тамакаев.

СВО КАТНАСУВШЫСЫ

Аталыктынъ аьлиги заманынынъ баьтирлерери

Уьстимиздеги йылдынъ карагыс айынынъ 9-ншы куьнинде Аталыктынъ Баьтирлерининъ куьни – элимиз уьшин энъ маьнели куьнлердинъ бириси белгиленди. Сол куьн биз Аталыгымызды коршалаган эм онынъ саклыгында турган аьскершилеримизди эсимизге аламыз эм оьрметлеймиз.

Баьтирлердинъ сырасын тек йогары атларын казанган йигитлеримиз тувьл, элимизди саклавын озьининъ борышы деп санап, куьн сайын билдирмей йигитликлер коьрсетип келген аьскершилеримиз де туьзеди. Сондай йигерли ердеслеримиз болган шаклы Элимиз бир де енъилмеек. Олардынъ аьр бирисининъ яшавы – халкына алал болувда, Аталыгын суьювде оьсип келеятырган несилге тийисли коьрим. Бизим коршалавшыларымыз озь яс янларын аямай, алдышылыкта элимиздинъ коркынышсызлыгын йигитлерше канагатайдылар. Сондай эркли эм каты касиетли аьскершилерининъ бириси болады Рахим Абдулкерим увьлы Нурмуханов. Рахим Нурмухановка согыс спецоперациясында Запорожье областинде яны курман болган эм оьлгеннен сонъ Йигитлик орденининъ толы кавалери аты берилген кишкей ини-

синнен сонъ катнаспага ой келди.

Рахим Тарумов районьыннъ Ново-Дмитриевка авьлында исши аьелинде туьшп оьскен. 2004-нши йыл ол ерли мектебин тамамлаган сонъ, Санкт-Петербург каласындагы Россиядынъ иш ислер боьлигининъ институтына туьседди. 2009-ншы йылдан 2016-ншы йылга дейим туьрли аьскер боьликлеринде кызмет этип, Россия МВД атыннан «За отличие в службе 3 степени» медалине тийисли болган.

Баска болып, ол Тарумов районьыннъ юристлик боьлигинде эм Яшавшыларды социаллык ягыннан коршалав управление-синде де аьрекет эткен. Рахим Нурмуханов «За заслуги перед Республикой Дагестан», ДНР эм ЛНР атыннан «За проявленное мужество», Савлайроссиялык казаклар ямагаты атыннан «Казачья доблесть», ЛНР озь эрки мен корпусыннъ командири атыннан Разылык хатлары ман, Россия МВД ведомствосы атыннан медальери мен белгиленген. 2023-нши йылдынъ карагыс айыннан алып «Каспий» озь эрки мен туьзилген батальонынынъ командирининъ орынбасары болган Рахим Нурмуханов, СВО юрген ерде согыс борышларын етимсли толтырганы уьшин Россия Феде-

рациясынынъ патшалык савгаларына, айтпага, Йигитлик орденине эм «За заслуги перед Отечеством 2 степени» медалине тийисли этилген. Буьгуьнлерде Рахим озь согыс йолдаслары ман бирге Аталыгын эм онынъ кызыксынувларын йигитлерше кор-

шалайды. Оьрмет бизим баьтирлерге! Элимиз уьшин туьнегуьн, буьгуьн эм келеекте де тиресувьли тураак аьр бир аьскерши-мизге де уйкен сый эм разылык!

Г.НУРДИНОВА.

Суьвретте: Рахим Нурмуханов.

Карлыгаашлар

ОКУВШЫДЫНЪ ХАТЫ

Мен сени мен оьктем, Арифуплла

Буьгьунлерде СВО еринде яв ман соьгьсатан коршалашылыларымызга энъ де керекли эм маьнели бизим коьгергишлевимиз. Олар биледилер эм сезедилер, биз йигитлеримизди куьтемиз, олар уьшин кыйланамыз эм уьйде енъув мен кайтканын карап турамыз. Окувшылар аьскершилерге язган хатлары суьйимликке эм йьлувлукка толган, олар ясларда енъув ювуклаган деген сенимди тувдырадылар эм кыйынлы, суьвук куьнлерде йьлытадылар.

Арифуплла Байрамов бириншилердинъ сырасында соьгьс спецоперациясына кеткен эди. 2022-нши йьлдынъ навруз айынынъ 29-ншы куьнинде каты соьгьсув барысында янын берген. Бизим баьтир оьзининъ Киши Аталыгы – Уьйсалган авылынынъ оьлигинде койылган. Бизим тыншылыгьмыз уьшин ян берген ердесимиз акьнда эс дайымларга бизим юреклеримизде сакланаяк.

Ногай районьнынъ Орга-Тоьбе авылынынъ мектебининъ 2-нши классьнынъ окувшысы Абдулмалик Кусегенов оьлген баьтир аьскершиге хат язган. Онынъ оьктувшысы Эльбике Абибулла кызы Сагиндикова СВО катнасувшылары акьнда окувшыларга хабарлайды, балалар оьктемсийдилер йигитлеримиз бен, ян авырувы ман эскердилер каты соьгьсувларда ян бергенлерди. Оьскен заманда, Абдулмалик Арифуплла Байрамовтай болып, куьшли болмага суьеди. Оьзининъ хатында ол булай язады: «Амансынъма, баьтир. Меним атым Абдулмалик. Мен сени мен йольгыспага ниет эткен эдим, тек сен бизим арамьзда йок. Биз сени куьшли эм йигерли деп билемиз. Аталыкты коршаланган заманда, сенинъ яшавынъда коьп кыйынлы куьнлер болган. Меним оькнинишим сондай да уьйкен, неге десе сен меним

хатымды оькып болмаяксынъ, сен оьлгенсинъ. Мен билемен, сен йиги ата болгансынъ, оьз аьелинъди суьйгенсинъ. Сен Аталыкты да суьйгенсинъ, ол да бизди, анадай болып, суьеди. Тезден бизим аьскершилер уьйге енъув мен кайтарлар, сен суьйген эдинъ ше тыншылык болсын деп.

Сен – куьшли, йигерли аьскерши! Бир де коркпадынъ явдан, сен билетаган эдинъ, бизим аьскершилерди бирев де енъип болмас. Биз яшасын деп, мектебке юрсин деп, орамда ойнасын деп сен янынъды бердинъ. Сенинъ увьлларынъ буьгьунлерде агасы ман оьктемсийдилер. Мен де оьктем сени мен, Арифуплла. Сени таньмасам да, коьрсеткен йигитлигинъ мага эм меним тенълериме аьр заманда да коьрим болаяк. Бизим мектебимизде сенинъ суьвретинъ бар, сен яслай ян бердинъ. Аьли бизде куьз, турли туьсли – кызыл, сары япырактар ерге туьседилер. Оькнинишке, сен коьрмеексинъ сондай ьспайы куьзди. Сенинъ увьлларынъ, мендей болып, мектебке барадылар. Олар сени саьгьнанагандыр. Мен йиги этип оькыйман, шалысаман, неге десе сендей куьшли болмага суьемен. Биз сени эсимизде саклаймыз, бизим баьтир. Арифуплла, сенинъ йигитлигинъ дайымларга!»

Соьйтип язады Абдулмалик аьскершиге. Кайдай йиги соьзлер. Келеекте онынъ яшавынъда коьп оьзгерислер де, ислер де болар, кайдай аьдемлер мен де ол расар, тек Арифупланынъ келпети, онынъ йигитлиги кишкей кедеди, яркын савьледей болып, тек йигиликке алып барар.

Г.БЕКМУРАТОВА.
Суьвретте: Абдулмалик Кусегенов баьтирдинъ суьврети мен.

ОБЪНЕРЛИДИНЪ ОБРИСИ УЪШН

Йогары уьстинликлери алдыда

Мектебте оькыган йьллар аьр бир аьдемнинъ яшавынъда эстеликли болып, дайымларга калады. Кайдай йьлы, мутылмас заман. Соньында саьгьнамыз тувган мектебти, неше йьллардан сонъ да оькыган классларымыздынъ капыларын ашамыз.

Милана Абдулмусаурова – Кадрия атынъдагы мектебинъ 10-ншы классьнынъ окувшысы. «Бизим кишкей юлдызымыз» деп айтадылар талаплы кыздынъ акьнда оьктувшылар. Мектебте бола таган баьри шараларда да катнасады Милана, ол кишкей классларда оькыйтаган заманлардан алып йьрламага, бийимге суьеди. Милана – йиги окувшылардынъ сырасында. Мектебинъ ямагат яшавынъда белсен катнасувына карамастан, йогары белгилерге оькымага да уьлгиреди.

Миланадынъ йиги оькыйтаганын коьплеген Сьй грамоталар шайьтлайдылар. Талаплы кызалак туьрли сабаклар бойынша олимпиадаларда катнасады. Ногай интерактивли Дослар ТВ телевидениесининъ «Эртегилер» проектинде белсен катнасканы уьшин Кадрия атынъдагы мектебинъ директорь Альфия Амирхан кызы Акимовадан разьлык хат алды. «Калай ярасык сен, тувган тил» регионлар ара оьктувшылар эм балалар уьшин конкурста «Аьел альбомы» номинация бойынша катнасып, Милана баргьлы орынды алды. Мектебте озгарылган «Кызыклы химия» интеллектуальи ойында енъув-

ши болды оьнерли окувшы. Йьл сайын оькымыслы кызалак йиги окув эм тербиялав уьшин мактавлар каьгьтлар алады.

Милана туьрли савлайроссиялык, республикалык, район конкурсларда, слетларда, конференцияларда ортакшылык этеди. Ол «Япсарсыз экология» Савлайроссиялык яс экологларынынъ региональи слетьнда катнасып, сертификат алган. Ана тилинде озгарылатан шараларда да катнасады Милана. Конкурсларда яттан ятлавлар оькып, биринши орынларга тийисли болады.

Янъыларда Милана Абдулмусаурова Терекли-Мектебте озгарылган «ДР яслары арасында правыйорькты эм законды берки туьв бойынша иш ислер министрствосьнынъ орыны» форумьнда доклад пан шыгьп соьйледи эм Дагестан Республикасынъ иш ислер министр А.Магомедовтан Сьй грамота алды. Милана Кадрия атынъдагы мектебте СВО катнасувшыларынынъ музейинде гид болып, Ногай районьнынъ 95 йьлыгында конакларды хош алган. Ана куьнине баьгьсланган шарада Милана Абдулмусаурова эм Низам Якубов юритувьши болдылар. Сол шарада зейинли кызалак Джалил Мамутов пан ярасыклы йьр йьрладылар.

Милана келеекте врач болмага суьеди, ол анасы – Ногай районьнынъ савлык саклав тармагьнда врач-узист болып ислейтаган

Фаризат Алыпкаш кызы Абдулмусауровадынъ йольн алып бармага ниетленеди. Милана анълайды, йиги специалист болув уьшин йиги билим алув керек. Тек билимли аьдем уьстинликлерге етиседи. Равиль Кайтарбий увьлы эм Фаризат Алыпкаш кызы уьш бала тербиялайдылар.

Талаплы Миланага баьри йигиликлерди саьгьнаман. Онынъ йогары уьстинликлери алдыда экенине шекленмеймиз. Йольи ашык болып, оьнерли саьбийдинъ баьри ниетлери де толсын.

Г.БЕКМУРАТОВА.
Суьвретте: Милана Абдулмусаурова

ТАЛАП-КАНАТ

Заурбектинъ енъувьви

Баладынъ уьстинликлери – атаанасына, кардаш-туьванларына кайдай уьйкен суьйиниш эм куьез. Заурбек Ярикбаевтинъ енъувьвине баьриннен де куьшли тетеси Курасхан Джумагельди кызы Ярикбаева суьйинеди деп айтсам, акьйкат болар. Кашан да, «баладынъ баласы балдай таьтли» деп айтканлай, уьнуклар баьри заттан да аявлы.

Заурбек А.Джанибеков атынъдагы мектебте 4-нши класста оькыйды. Класс етекшиси Айгуль Сраждин кызы Акболовадынъ айтувы ман, окувшы баьри оькүв сабаклары бойынша йиги билим коьрсетеди. Оькымыслы, эсап дерисин суьйип оькыйды. Бу оькүв сабагы бойынша айырым кызыкьсывуьлары, билими бар окувшыларды аянлав ниет пен ДР-нынъ «Республикалык физикоматематикалык лицей-интерната» ГБОУ де сентябрь-ноябрь айларында республикалык «Талап + Уьстинлик» олимпиада оьгтти. Республикалык кезегинде Заурбек йогары билим коьрсетип, 649 окувшылар арасында биринши орынды алды. Финалга шыгьп, сынаста

талаплы окувшы 3-нши орынга тийисли болды. Сондай билим коьрсетуьв – оьктувшыдынъ эткен исининъ сырагысы. Заурбек алдын да мектебте, районда оьгкен олимпиадаларда катнасып, енъувьши болган. Кедединъ кызыкьсывуьла-

ры коьп, суьйикли эм маьнели деп ол Кубик Рубикти йьповды санайды, заманы ман йьйнайды ол, онынъ кызыкьсывуьын билетаганлар тувган куьнинде, байрамларда кубик савкатлайдылар. Аьлиги заманда Заурбекте 15 кубиклер бар. Сол да бек йиги кызыкьсывуь. Заурбекке ол дуьрыс карарлар алмага амал бередиде деп эсиме келеди. Ол туьрли конструкциялар йьйнамага, юмактар шешпеге суьеди. Агасы Карим ман бирге футбол ойнайды. Заурбек коьп балалы эм татым аьелде оьседиде. Атасы Умар – полицейский, анасы Залина – социальний педагог, эки кедеден баска аьелде Айлин эм Ясмьна оьседилер. Заурбек уьйкен атайыннынъ атын юритеди. Мага коьре, соньынъ да маьнеси бар, ясуьйкенлердинъ аты тагылган саьбийлер олардынъ йиги каснетлерин алатан болса ярайды.

Талаплы кедеге аьли де коьп енъувьвлер йораймыз.

Г.БЕКМУРАТОВА
Суьвретте: Заурбек Ярикбаев.

ЙОЛЫГЫС

Оьнерлидинъ куйысы курымас

Ызгы заманларда аьр кайсы окув учреждениеде де, йыл басында, туьрли билимлендирув программалар туьзиледилер. Соны ман байланыслы болып, педагогикалык исининъ аьрекетшилери де йылга туьрли шаралар планын саладылар. Сол шаралардынъ бириси – «Классные встречи».

Оьткен юмадынъ сонъгы куьнлеринде Нариман авыл орта мектебинде, сол шаралар ишинде, талаплы, оз исининъ устасы, суьвретиши Осман Индирали увылы Суьндиков пан 10–11-нши класс окувшылары йолыгыстылар.

Йолыгысты 10-ншы класс етекшиси Зульфия Баймурза кызы Кувандыкова ашты эм юритти. Йолыгыс барысында окувшыларга суьвретишинъ куллыклары (янъы технологиялар аркалы) коьрсетилди, аьр бирисининъ акында, сол суьвретинъ туьув йолы кайдай болганын асарлар авторы хабарлады. Осман Индирали увылы балалар алдында суьврет ясадынъ мастер-классын да коьрсетип кетти. Онынъ

кайсы йолыгысы да кызыклы оьтеди, неге десе ол бек тувра соьйлейтаган эр киси. Оны ман хабарластанъ, яшав бойынша онынъ кайдай кыйынлыклар ман йолыгысканын да бир ясыртын билесинъ. Ол, яшавды кайдай болса да, кабыл этип болатан инсан деп айтар эдим. Соны бу куьн балаларга да анълатпага шалысты – яшав бойынша кайдай кыйынлыкка рассанъыз да, суьйген исинъизди тасламага

керек тувылсыз деген насихатын да берди.

Шара барысында Сраждин Батыровтынъ, ногай халкына онынъ калдырган асабалыгы акында коьп хабарлады. Миллетимиздинъ яркын янган юлдызы Сраждин мен оьзининъ биринши кере расувы акында кызыклы хабарлады. Оны Сраждин мен композитор эм йыравшы Умар Ваисов таныстырган экен...

Йолыгыстынъ ызында Нариман авыл орта мектебининъ окутувшылары, мектеб етекшиси келген конакка оьзлерининъ йылы йоравларын айттылар, окувшылар болса, Осман Индирали увылы ман эстеликке суьвретке туьстилер. Осман Суьндиковтай инсанларга карап айтылган болар – Оьнерлидинъ куйысы курымас деп. Сондай талаплы аьдемлер халкымызда болган шаклы, биз де миллет болып сакланармыз.

Г.КУРГАНОВА,
РФ Журналистлер союзынынъ агзасы.

Суьвретте:
йолыгыс мезгилинде.

ЗАКОН И МЫ

Профилактика терроризма и экстремизма

Понятия «терроризм» и «экстремизм» прочно вошли в современную жизнь человечества. Противодействие терроризму в нашей стране осуществляется по следующим направлениям: - предупреждение (профилактика) терроризма; - борьба с терроризмом; - минимизация и (или) ликвидация последствий проявлений терроризма.

Самый опасный вид террористической деятельности – религиозный терроризм. Кроме религиозного терроризма существуют еще политический терроризм, националистический терроризм и др. Современные эксперты выделяют около 200 видов современной террористической деятельности.

Терроризму присущи агрессивность, насилие, жесткое деление социума на «своих» и «чужих».

Терроризм вовлекает в свою деятельность молодежь и подростков, которые в силу своего возраста легко попадают под чужое влияние. Вспомним некоторые крупнейшие теракты в мире: захват больницы в Буденновске (Россия) (129 погибших), теракт 11 сентября 2001 года в США – 2996 погибших, теракт в Беслане (Россия) – 335 погибших (из них – 186 детей), крушение пассажирского самолета Боинг 747, следовавшего по маршруту Монреаль-Лондон-Дели, в котором погибли все 329 человек, теракт на Дубровке в Москве (более 130 жертв), теракт в «Крокус Сити Холле» в Москве (145 погибших)... Список терактов, к сожалению, не малый. И возраст террористов – от 18 лет до 40 лет, в основном.

Экстремизм, спутник терроризма – это разжигание ненависти и вражды, унижение достоинства

другого человека. Как распознать экстремиста? У экстремиста крайняя нетерпимость к иным взглядам, суждениям, верованиям, он слепо верит в свою идеологию и не приемлет другие. Как и терроризм, экстремизм бывает политический, религиозный и националистический. И экстремизм, и терроризм подрывают общественную безопасность и государственную целостность нашей страны, создают реальную угрозу межнациональному и межконфессиональному согласию.

В российском законодательстве предусмотрены весьма внушительные наказания за совершение преступлений и правонарушений террористического и экстремистского характера – от нескольких лет до пожизненного лишения свободы. Берегите себя и своих близких.

К.Э.АКМУРЗАЕВА.

Юрисконсульт ОМВД России по Ногайскому району майор внутренней службы

<p>Нариман авыл орта мектебин 1979-ншы йыл битирген выпускниклери окутувшысы, насихатшысы Каирбек Зулькапий увылы Юмартовтынъ дуныядан кешуьви мен байланыста каты кайгырадылар эм онынъ балаларына, кардаш-туьвганларына бассавлык йорайдылар.</p>	<p>Ногай районнынъ Нариман авылынынъ А.Асанов атындагы мектебининъ ис коллективи Улангерек Оразманбет кызы Азимовадынъ дуныядан кешуьви мен байланыста каты кайгырувын билдиредилер эм онынъ авьлетлерине, тувган кардашларына бассавлык йорайдылар.</p>	<p>Ногай районнынъ Нариман авылынынъ А.Асанов атындагы мектебининъ ис коллективи Каирбек Зулькапий увылы Юмартовтынъ дуныядан кешуьви мен байланыста каты кайгырадылар эм онынъ балаларына, кардаш-туьвганларына бассавлык йорайдылар.</p>
--	---	---

К.З.ЮМАРТОВ

Янъыларда, караша айдынъ 29-да, тайды яшавдан сыйлы ясуьйкенемиз, ис йолдасымыз Каирбек Зулькапий улы Юмартов. Яткан ери еннетли болсын.

Каирбек Зулькапий улы яшав оьмирининъ коьп йылларын билимлендирув тармагында куллык этувге багыслаган. Кизляр кала педучилесиннен сонъ, Карашай-Шеркеш пединститутын оқып битирип, оьзининъ окутувшылык аьрекетин 1957-нши йылда Нариман авыл орта мектебиннен баслаган, онда завуч болып куллык эткен, а 1981-нши йылда сол орта мектебин басшылаган.

Ногай тил эм адабият окув сабаклары бойынша окутувшылар етиспегенликтен себептен, Каирбек Зулькапий улы ис аьрекетин арасында Куьнбатар авыл орта мектебинде окутувшы болып куллык эткен, 1970-нши йылларда сол мектепти басшылаган, солай ок эки йыл узагында «Шоьл тавысы» ногай газетасынынъ бас редакторы болып кыйын салган.

Каирбек Зулькапий улы бек билимли, оз исин суьйген, ана тилин терениннен ийги билген, коллектив пен тил бирликте куллык этип бажарган акыллы, танъ аьдем эди. Балаларга ногай тилин уьйретуьв, оларды халкымыздынъ бай авьзлама яратувшылыгы ман таныстырув аьрекетине

толысынша берилип, бос заманы ман да санаспай, коьп куьш-куватлыгын салып куллык эткен.

Бас арыптан окутувшы Каирбек Зулькапий улынынъ бек коьп оьнерлери де болган. Коьп балалар оннан суьврет ясав усталыгына уьйренгенлер. А ким эситпеген онынъ заньыраган аьлемет тавысын: коьбисининъ эсинде калган онынъ усташа йырларында «Йкон-халк», «Сылуьв кыз», «Яслай суьйген аьруьвим» эм сондай баска коьп йырлар.

Сыйлы ясуьйкенемиз Каирбек Зулькапий улы Юмартов бизим эсимизде дайым яшаяк, коьримли улги эсабында сакланаяк. Баьри кардаш-туьвганлары ман бирге каты кайгырамыз.

У.О.АЗИМОВА

Уьстимиздеги йылдынъ казан айыннынъ 3-нши куьнинде, яшавыннынъ 74-нши йылында Улангерек Оразманбет кызы Азимова бу дуьндаян кешти.

Улангерек Оразманбет кызы коьп йыллар узагында окутувшы болып куллык эткен. Ол Ногай районнынъ Батыр-Мурза авылында Оразманбет Сариевтинъ аьелинде тувган. Аьел – куллыксуьер, аьр кайсы авьлетин де элге пайдалы болгандай этип оьстиргенлер. Улангерек баслап, тувган-оьскен авылында сегиз йыллык мектепти уьстинликли оқып битиреди, оннан сонъ 9–10-ншы классларда Терекли-Мектеб авылында оқыды. Мектебтен сонъ оьзине яравлы окутувшы кесписин алады.

Артта – Буйнакск каласындагы педагогикалык окув ошагы, ис йылларында Дагестан Патшалык педагогикалык институтында йогары кеспили специалист шайытламысын алган.

Окутувшылык ис йылларында Улангерек Оразманбет кызы баслангыш класслардынъ окутувшысы болып, бир неше несил окувшыларын тербиялады, онынъ колында бир неше аьдем оқып, язып уьйрендилер, ол балаларды билим дуьнясына киргизди. Сулыплы эм терен билимли окутувшыдынъ окувшылары бу куьнлерде савлай Элди данъклайдылар, аьр бириси оьз ерин тапкан.

Кетеди заман, йыллар да йылысып, бир-бирисин авьстырадылар. Аьли янъы технологиялар яшавга

киргенлер. Туьрленеди тоьгерек як, соны ман бирге сога аьдемнинъ карасы да, ама окутувшыдынъ исинде туьрленейтаган бир зат бар – балаларга онынъ суьйими.

Улангерек Оразманбет кызы Азимова дайым балаларды суьйген, оз исине яратувшылык караган окутувшы эди. Онынъ ис аьрекетин, тийисли тыншаюьвга кеткенше, оьр юрген, дайым сыйга тийисли болып келген. Окутувшы оьлмейди, онынъ эстелиги – окувшылары...

Онынъ яркын келпети дайым эсимизде боляк. Бу куьнлерде ис йолдасымыздынъ яшавдан кешип кетуьви бизди бек кайгыртты. Соны ман байланыслы болып, Азимовлардынъ аьелине бассавлык йораймыз.

Улангерек Оразманбетовнадынъ яткан ери еннетли болсын.

Ногай районнынъ Нариман авылынынъ А.Асанов атындагы мектебининъ ис коллективи.